

INTERVJU MED TURE LINDMAN

Lindman föddes år 1900 i Hagen, Iggesund. Hans far var valsmästare och hette Emil Lindman. Han var född på bruket liksom hans farfar och farfars far.

Lindmans moder kom ifrån Uppland. Hon hette Augusta Söderkvist. Hennes far, som sedermera flyttade till Iggesund, blev ångbåtsmaskinist på bruket.

Lindman hade åtta syskon och familjen bebodde ett rum och kök i Hagen. Av vilken anledning man hade fått en så pass stor lägenhet är ovisst. Hagen blev bebyggt med arbetarbostäder vid tiden för Lindmans födelse.

Vad han kommer ihåg hemifrån är framför allt att man på somrarna flyttade upp på vindarna där det var svalt och rymligt.

Från sin uppväxttid minns Lindman att sänjan på bruket var mycket god. I Hagen, där alla kände varandra, brukade man på lördagskvällarna sitta ute på trapporna och pratas vid. Det var stor gemenskap och trivsel, berättar Lindman.

När familjen Lindman sedermera fick det bättre ställt och flyttade till en större lägenhet på annat ställe på bruket längtade Lindmans fader ofta tillbaka till Hagen och förhållandena som de hade varit där.

Som valsmästare hade pappa Lindman hårda arbetstider. I valsverket arbetade man enligt s.k. rundgång, vilket innebar att det fanns två skiftlag som arbetade vardera åtta timmar dygnet runt. Valsmästaren hade ett mycket kvalificerat arbete. Han själv hade ansvaret för ett lags arbete och det järn som framställdes. Valsmästaren skulle också sköta ställningen av verket.

Ture Lindman fick sitt första arbete som springpojke på kontoret. Av okänd anledning blev han ditkallad för att uppta denna syssla. Det här var vid tiden då cellulosafabrikerna byggdes och springpojksjobbet ägde rum på det kontor som uppfördes med anledning av byggnationen.

Efter att ha varit springpojke en tid fick Lindman börja syssla med avlöningar, med förrådsbokföring och maskinskrivning. 1942 blev han kamrer på fabrikskontoret men flyttade senare till huvudkontoret.

Lindman minns inte alls att det skulle blivit några skrankor mellan honom och andra pojkar på bruket för att han hade fått kontorsarbete. Men han berättar också att han aldrig var ute på fritiden och umgicks aldrig med några jämnåriga. All sin fritid tillbragte han på sjön.

1913 hade hans pappa byggt en koja ute i skärgården. Det var smederna som något tidigare hade börjat uppföra stugor för att ha att vila i under sina fisketurer. Av vilken anledning just smederna inledde byggnationen i skärgården vet inte Lindman, men han antar att det var på grund av att de inte hade någon annan rekreation och att även fisket bedömdes som ett tillskott till kosthållet.

1913 när Lindman byggde sin koja fanns redan ett stort antal stugor ute i skären. För uppförandet utav skärgårdskojan köpte man gamla bräder o.s.v. Platsen för uppförandet valde man själv och behövde inte fråga någon. Varje söndag skulle man sedan ro ut till kojans.

Där ute brukade föräldrarna syssla med fiske. De hade bland annat ryssjor. De arbetade också med en del reparationer på kojan och vilade. Modern brukade karda ull ute vid stugan, minns Lindman.

Inne i stugan var det enkelt ordnat. Man hade en stor väggfast bänk och så tältsängar och en öppen spis. Från söndagarna ute i skären minns Lindman också att man brukade träffa grannarna ganska mycket och talas vid med dem.

Man brukar ju tala om den gamla goda tiden, men Ture Lindman frågar sig om den gamla tiden verkligen var så god. Han berättar t.ex. att han aldrig minns att han såg sin mamma sova någon gång. Hon hade ett stort arbete att ta hand om sina åtta barn. Då fadern skulle ut i sitt skiftarbete skulle hon laga i ordning mat åt honom, och det var ofta nattetid. Då pappan hade eftermiddagsskift minns Ture Lindman att det var han som fick gå ner till fadern med mat och kaffe.

Lindman minns att man ändå hade det ganska gott ställt. Man svält aldrig och frös aldrig utan mådde gott. Under första världskriget var det emellertid kris. Då fanns det ingen potatis att tillgå. Modern försökte baka pannkakor utav ärtmjöl men Lindman minns att det blev så beskt att han inte kunde äta dem.

En positiv sak var dock att man hade gott om smör. Man hade ett smörställe i Forsa där man fick rikligt med smör var fjortonde dag. Anledningen till att trotsförhållandena hade det ganska gott ställt på bruket var att alla fäder brukade fiska, man hade sina potatisland, man köpte en fjärding strömming på hösten som skulle räcka över vintern. Man hade gris, åtminstone många, som slaktades på hösten. En del familjer gick samman om en gris.

Från bolagets ladugård kunde man köpa mjölk. Den hämtades i stallet och drogs av på lönen liksom många andra varor. Brödsäd, d.v.s. råg, tog man ut på magasinet, malde i kvarnen och bakade på hösten i bagarstugorna som bolaget hade uppfört på olika ställen på bruket.

Lindman minns inte att några familjer skulle ha varit skuldsatta till bolaget vid den här tiden. Han menar också att det inte fanns så stora möjligheter att göra av med pengar i Iggesund vid den här tiden. Någon kontakt med Hudiksvall hade man inte. De flesta varor som man behövde fanns att tillgå på brukshandeln.

Lindman var tolv år då han besökte Hudiksvall för första gången. Då fick han åka med passagerarbåten fram och tillbaka. Föräldrarna var så gott som aldrig i Hudiksvall, berättar Lindman. Om man skulle fara dit fick man gå eller åka spark. De enda varor man behövde åka till staden för att inhandla var brännvin.

Ture Lindman minns gärna sin farmor, som var född år 1836. Hon levde ända till hon blev 96 år gammal. Hon kunde läsa tryckt stil men inte skriva och inte läsa skrivstil. Hon var född i Njutånger, där hennes pappa var båtsman. Sitt första arbete fick farmor som lillpiga hos en familj i Njutånger, och därefter blev hon jungfru hos brukspatronen på Iggesund. Från sitt arbete i Njutånger berättade farmor för Tyre Lindman att hon fick handha husbehovsbränningen. Brännvinet framställdes av säd. När hon kom till Iggesund brukade hon brygga öl

åt förvaltaren. Från bruket där farmor - dit farmor senare flyttade berättade hon att brännvin ingick i smedernas avlöning. En jungfru brännvin skulle man ha till avlöningen förutom kontanter. På den här tiden hade smederna kofödor och dom hade lotter på olika ställen där man slåttade åt korna.

När Lindman växte upp gick järnverket för fullt i Iggesund, och då var det liv och rörelse i bruket. Lindman minns att barnen alltid lekte i järnverket. Det var fullt tillåtet. En av de roligaste lekarna var att åka utför slaggberget på bräder.

Bolaget hade en bil som vid den här tiden var en stor sensation. Barnen sprang långa vägar för att se den. 1916 skaffade doktor Sundblad sig också en bil.

När Lindman började arbeta på fabrikskontoret bestod hela personalen utav tre personer. Det var kammaren som hette Gerke, en bokhållare och så Lindman själv. När fabriken sedermera sattes i gång utökades personalen till fem personer. Sedermera fick fabrikskontoret också ett laboratorium och en ritavdelning nere vid fabriken.

På kontoret fanns från början en räknemaskin utav märket Original-Odhner med piggar som man drog ner och en vev för att utföra räkneoperationerna. De flesta uppgifter utav matematiskt slag löste man eljest för egen maskin. En skrivmaskin fanns också på kontoret och den hade dubbla tangentbord. Ett för de stora bokstäverna och ett för de små. Den tredje maskinen som fanns var en stor kopieringsmaskin för att framställa blåkopior utav ritningarna från ritavdelningen. Blåkopiorna behövde sköljas i vatten innan de blev färdiga.

Personalen på kontoret kom sedermera att utökas efter hand. Kontot som tidigare hade varit - hade avsett större delen av verksamheten kom att delas upp så småningom och detta betydde mera arbete. Bokföringen blev omständigare men man fick också större överblick över verksamheten.

Ture Lindman berättar att han har trivts väldigt bra med sitt kontorsarbete. Det var ett roligt och intressant arbete och man kände stor samhörighet med de andra kontorsanställda.